

Uchwała Nr 1/2015
Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk
z dnia 26 listopada 2015 r.

Na podstawie §1 ust. 2 pkt 5 w związku z §5 regulaminu Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 1/2012 Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk z dnia 22 marca 2012 r., Komitet Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk uchwała co następuje:

1. Komitet Nauk Prawnych PAN stwierdza, że nasilające się w ostatnich dniach zjawiska bezpośrednio dotyczące Konstytucji RP i obowiązującego porządku prawnego dowodzą naruszania zasady ustrojowej podziału władzy, niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Przypisywanie sobie przez jakikolwiek organ władzy publicznej - a w szczególności jeżeli jest to organ, którego zadaniem jest czuwanie nad przestrzeganiem Konstytucji - kompetencji do odmowy stosowania ustaw jest naruszeniem zarówno zasady legalności działania władzy publicznej, jak i naruszeniem zasady odrębności i niezależności władzy sędziowskiej.
2. Komitet Nauk Prawnych PAN wskazuje na niebezpieczeństwo zmiany fundamentalnej zasady podziału władz, co w konsekwencji prowadzić może do zmiany systemu ustrojowego RP. Konstytucyjny podział władz jako zasada i jako praktyka ustrojowa tworzy najważniejszy - obok sądownictwa konstytucyjnego - mechanizm blokujący tendencje autorytarne. Szczególnie niedopuszczalne jest wkraczanie władz ustawodawczych i wykonawczych w kompetencje władzy sędziowskiej.
3. Komitet Nauk Prawnych PAN przeciwstawia się wszelkim formom nihilizmu konstytucyjnego i prawnego, pogardy dla zasady demokratycznego państwa prawnego, obejścia i nadużycia prawa, wykorzystywania i nadużywania mechanizmów demokratycznych dla ograniczenia demokracji i rządów prawa.

4. Komitet Nauk Prawnych PAN wskazuje, że zaniechanie przyjęcia przez Prezydenta RP ślubowania od sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybranych przez Sejm VII kadencji w oparciu o obowiązującą ustawę z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK) uniemożliwiło wypełnianie obowiązków sędziowskich przez te osoby oraz doprowadziło do sytuacji, w której nie został należycie obsadzony konstytucyjny organ władzy sądowniczej, a tym samym ograniczona została możliwość realizacji jego funkcji ustrojowych.

5. Komitet Nauk Prawnych PAN stwierdza, że ustawa z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1928; dalej: ustawa nowelizująca z 2015 r.) dotknięta jest poważnymi wadami konstytucyjnymi i regulaminowymi odnoszącymi się zarówno do procedury jej stanowienia, jak i jej treści. Naruszono tryb uchwalania ustaw określony w Regulaminie Sejmu RP w zakresie: forum pierwszego czytania przez przeprowadzenie go na posiedzeniu komisji, a nie na posiedzeniu plenarnym Sejmu; terminów tego czytania; terminów doręczenia posłom druku projektu ustawy oraz konstytucyjnego obowiązku zasięgnięcia opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Ponadto doszło do niedopuszczalnego konstytucyjnie przerwania mocą ustawy mandatu sędziów Trybunału Konstytucyjnego do pełnienia funkcji Prezesa i Wiceprezesa TK dokonanego przed upływem kadencji sędziów pełniących wskazane funkcje. Uchwałami Sejmu VIII kadencji z 25 listopada 2015 r. unieważniono („pozbawiono mocy prawnej”) uchwały Sejmu VII kadencji o wyborze sędziów TK wprowadzając pozaustawową przesłankę wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału Konstytucyjnego przed upływem kadencji.

6. Komitet Nauk Prawnych PAN stoi na stanowisku, że zastosowanie przez Prezydenta RP prawa łaski w stosunku do osób skazanych nieprawomocnie stanowi naruszenie trybu postępowania o ułaskawienie i niedopuszczalne wkroczenie organu władzy wykonawczej w zakres kompetencji władzy sądowniczej. Zasadniczy sprzeciw dotyczy dopuszczalności ułaskawienia osoby, której przysługuje procesowy status osoby niewinnej (nie można ułaskawić osoby niewinnej), jak i podjęcia przez Prezydenta - w trakcie toczącego się postępowania sądowego - czynności procesowej, jaką jest umorzenie postępowania. Doszło w ten sposób do naruszenia art. 10, art. 126 ust. 3 oraz art. 173 Konstytucji RP, a także naruszenia praw innych stron w procesie karnym.

7. W głosowaniu wzięło udział 17 członków Komitetu Nauk Prawnych PAN, za podjęciem uchwały oddano 13 głosów, 1 głos wstrzymujący oraz 3 głosy przeciwne (prof. Tomasz Giaro, prof. Franciszek Longchamps de Bérier, prof. Mirosław Sitarz, którzy zapowiedzieli złożenie zdania odrębnego wobec uchwały).

8. W posiedzeniu Komitetu Nauk Prawnych PAN nie brali udziału członkowie Komitetu będący Sędziami Trybunału Konstytucyjnego.

Przewodniczący Komitetu Nauk Prawnych PAN

Prof. Mirosław Wyrzykowski